

NEM SZOKVÁNYOS szemlét adott az új horvát költészetből a »Krugovi« legutóbbi száma. Az állandó rovatok sorrendjében szigorúan és hányományosan betartott sablón helyett új megoldáshoz folyamodott a folyóirat szerkesztősege. Egy csokorba fogta a horvát líra egész háború utáni termését; a már ismert és kevésbé ismert poéták eddig még meg nem jelent költeményeinek gyűjteménye. Érdeklődéssel és az élő irodalom iránti szomjas kíváncsisággal lapozgatja az olvasó a füzetet. Bóra Pavlovics tanulmánya valóban komoly kísérlet, hogy rendszerezve és összeinte értékeléssel mutassa be az alkotókat. Nem elvontan tárgyalja és nem csak esztétikai szempontok irányítják a tollát; ezt az irodalmi termést rendre kapcsolatba hozta mindazokkal a jelenségekkel és fejlődéstörténeti szakaszokkal, amelyek jelentkezését megelőzték s amelyek mellett sem a költő, sem az irodalmi élet, mint társadalmi-művészeti megnyilatkozás nem mehetett el érintetlenül. Pavlovics ebben a tanulmányban világos és könnyen áttekinthető szemlélet adott azokról a jellegzetes vonásokról, amelyek ebben a költészetben megmutatkoznak és lehetőségeit nyújtják arra, hogy egy alapos vita induljon meg az itt megmutatkozó irodalmi problémák körül. Annál is inkább, mert ezekről a jelenségekről kiértékelést még nem adtak, jöhetnek jelen vannak, forrásban vannak és lépésnyomon hatnak az alkotókra.

Az író fiatal költészetéről beszél, bár a fölso-razatott költők nem mind az új nemzedék soraiból jöttek. Vannak már közöttük kiforrottak, vannak, akik az első, második, harmadik nemzedékhez tartoznak. Nagyrésztük a népből fővő tehetség; nem egy zászló alatt indultak a két háború között, vagy a második világháború idején, de mégis találkoztak az útkeresésben. Zlatko Tomičić, Prica Csedo, Jure Francić, Vlatko Pavletić neve már ismert, de vannak még fiatalok, új arcok, akik nemrég jelentkeztek épe e folyóira hasábjain a toborzóban. A tanulmányviro ezekről külön szól, a »fiatalok-ról«, a »modernokról« és úgy beszél róluk, mint ígéretek-ről, akikről az irodalom még sokat fog kapni.

A szerkesztő szava e »kísérleti folyóiratról« annyira, hogy tartalmilag újat akar hozni, mert nem elégszik meg a szimpla közleményekkel. Hangos, föltűnő és nem mindennapi akar lenni, épp úgy, mint testvérilapjai, a »Pogledi« és a horvát irodalom élén álló »Republika«, hogy mind magasabb igényekkel éljen.

Az ifjú szerkesztő azzal fejezi be tanulmányát:

»Végtére is, költészet nélkül nincsen ifjúság, ifjúság nélkül nincsen élet. Amilyen-olyan, akár-milyen is ez a költészet, mégis a miénk, kizárólag a miénk és egyedül a mi jelenünk! És a jövőnk is. Serkenjen, hajtszon ki és virágozzék hát...!«

A »KNJIZEVNE NOVINE« immár öt számmal jelent meg, de még mindég nem hagyta abba a könyvről írt ankétját.

»A könyv nem csupán árú«, ez a címe az írásnak s amit ezzel Ivo Andrić és Velibor Gligorić kezdtek, folytatják az írók egymás után. A legújabb számban Novák Szimics ír a »best-seller«-ről és azokról a férfumunkákról, amelyeket a kiadók mint jólkeresett piaci árúkat adnak

ki magas áron. Ezzel természetesen lekötik a közönség vásárlóképességét — ami úgyis igen sovány — és nem jut az értékesebb műre. Jól mondja a cikkíró: »A művészileg értéktelen könyv ellenség«, mert nemcsak a haladást elősegítő könyvek helyét foglalja el, hanem romboló hatású, megfertőzi a fiatalságot. »Az csak szólam, amit már gépiesen ismételnék az üzlet-cmberek, hogy a közönség olvasmányos művet keres, mert a könyv nem azoknak a kezébe kerül, akiknek szól. Egy-két »sláger« kivételre a kiadványok legnagyobb része ma is ott hever a különböző raktárakban, pincékben, folyosókon fölbontatlanul. Ezért teljes társadalmi ellenőrzés kell ahhoz, hogy kiadóink miként sáfárkodnak a rájukbízott anyagi eszközökkel. Előbb erre vonatkozólag kell rendelkezést hozni, a kiadóvállalatokat meg kell költöztetni a többi kereskedelmi vállalatoktól s csak azután lehet szó a papír árának csökkentéséről, a nyomdatechnikai szolgáltatások árának szabályozásáról, a honoráriumok és jutalékok magasságának meghatározásáról és így tovább.

Ugyancsak ennek az ankének a keretében Momcilo Popovics, a »Znanje« könyvkiadóvállalat igazgatója arról ír, hogy a kiadóvállalatoknak nem kereskedelmi politikát, hanem kultúrpolitikát kell folytatniok. A válságot az idézte elő, hogy a vállalatok sok olyan könyvet adnak ki, amelyeknek kiadására ma, különösen ma nincsen semmi szüksége. Az utóbbi időben sok olyan kiadóvállalat létesült, amelyek voltaképpen nem is kiadóvállalatok, hanem nyomdak, vagy pusztán kereskedelmi vállalatok s csupán azért nyúl-tak a »keresett könyv« után, hogy megtalálják anyagi számításukat, hogy könnyen pénzhez jussanak. Van például egy olyan kiadóvállalat is nálunk — a »Perfekt« firma alatt jelentkezett anonim vállalatról van szó, — amely a leg-rovaszabb üzleti fogással lepte meg az olvasókat. Maradt és bejegyzett címe nincs, azt sem tudni hol székel (ez valóságilag titok), aki akarja megvásárolni, jelentkeznie kell a 45. számú postafiókban, ide kell írnia s ugyancsak e postafiókban már nappal később átveheti a kért vagy jelzett »Zsebkönyvet«. Mi lehet az ilyen vállalatoké a célja, ahol a legdöntőbb szerepet játssza a trükk? Fölajzani az olvasó érdeklődését, hogy mohó kíváncsisággal vesse magát a »rejtett« műre?! Ilyen versenytársak mellett természetesen jóformán fegyvertelenül állanak a komoly, nagy kiadók, amelyek csakis a legális csatornákra várnak. Ezek és hasonló körülmények idézték elő a könyv válságát, amit ma minden kiadó és minden könyvvásárló nyög s ami ma legfőbb gátja könyvkiadásunk fejlődésének.

A LEXIKOGRAFIAI INTÉZET most adta ki első »Szemlé«-jét, amely a Jugoszláv Nagy-Enciklopédia előkészületeiről ad hírt. A szerkesztőségek a központban, Zágrábban és az egyes népköztársaságokban már dolgoznak és alapjaiban fölfektették a hatalmas, történelmi jelentőségű mű alapjait. A több mint negyven kötetben megjelenő Nagy Enciklopédia szakok szerint fogja megjelentetni sorozatát. (Minden kötet körülbelül 900 oldal terjedelmű lesz műmellékletekkel). Külön sorozatban jelenik meg az általános Enciklopédia, azután az Irodalmi, Művészeti, Zenei, Erdészeti, Orvosi, Tengerészeti és Építészeti

(Folytatása a 111. oldalon)